

Geweld tegen vrouwen in beeld: een peiling onder christenen in Nederland

RESISTER

Colofon

Geweld tegen vrouwen in beeld: een peiling onder christenen in Nederland.

Auteur: D.E. (Debora) Krikken-Hoogendoorn.

Fotografie: Tear.

Vormgeving: Buro Belief.

Dit rapport is digitaal beschikbaar via Tear: www.tear.nl en Buro Belief: www.burobelief.nl.

© Tear en Buro Belief, maart 2018.

Tear helpt mensen zelf op te staan uit armoede en onrecht. We bieden wereldwijd hulp via lokale organisaties, kerken en via jou. Recht doen is voor ons een opdracht van God. We helpen waar we kunnen en moedigen mensen aan om de wereld mooier te maken.

Buro Belief is gespecialiseerd in het inspireren, adviseren en het doen van onderzoek op het gebied van geloofszaken.

GEWELD TEGEN VROUWEN IN BEELD: EEN PEILING ONDER CHRISTENEN IN NEDERLAND

INHOUD

SAMENVATTING	1
1 INLEIDING	3
2 OVER DE PEILING	5
2.1 Leidende vragen	5
2.2 Aanpak van de peiling	5
2.3 Representativiteit en validiteit	5
3 ACHTERGRONDINFORMATIE.....	7
3.1 Achtergrondkenmerken respondenten	7
3.2 Definitie van geweld	8
4 ERVARINGEN MET GEWELD	9
4.1 Zelf meegemaakte geweldsituaties	9
4.2 Geweldsituaties bij bekende(n) meegemaakt.....	11
5 REACTIES OP GEWELDSITUATIES.....	12
5.1 Stappen ondernemen n.a.v. zelfmeegemaakte geweldsituatie	12
5.2 Stappen ondernemen n.a.v. geweldsituatie bij bekende(n).....	14
5.3 Gespreksbekwaamheid n.a.v. geweldsituaties	15
6 DE ROL VAN KERKEN IN GEWELDSITUATIES.....	17
6.1 Welke rol heeft de kerk in geweldsituaties?	17
6.2 Wat is er nodig om kerken een relevante rol te laten spelen in geweldsituaties?	18
BIJLAGEN	20
Bijlage 1: Vragenlijst	21

SAMENVATTING

Uit deze peiling blijkt dat bijna driekwart (73%) van de vrouwelijke respondenten uit christelijk Nederland in haar leven te maken heeft gehad met minimaal 1 vorm van geweld. Met name psychisch geweld komt veel voor.

Stappen die vrouwen het vaakst ondernemen na het meemaken van een geweldsituatie zijn: een bekende in vertrouwen nemen en professionele hulpverlening zoeken. Eén op de vijf vrouwen geeft aan géén stappen ondernomen te hebben, nadat ze een geweldsituatie had meegemaakt. Redenen hiervoor zijn:

- angst om niet geloofd te worden / het niet durven vertellen;
- schaamte (het gevoel er zelf schuld aan te hebben);
- de geweldsituatie niet erg genoeg vinden om stappen op te ondernemen.

Hoewel meer dan de helft van de respondenten zich al voldoende bekwaam voelt om gesprekken te voeren met mensen die te maken hebben (gehad) met geweldsituaties, geeft tweederde van de respondenten aan dat ze hier nog wel beter toe in staat zou willen zijn.

Iets meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat er in zijn / haar kerk al iets wordt ondernomen rondom de preventie en de aanpak van geweldsituaties. Het gaat dan meestal om pastorale zorg en het hebben van een vertrouwenspersoon.

Bijna 80% van de respondenten vindt dat de kerk een rol te vervullen heeft in (het voorkomen van) geweldsituaties. De belangrijkste rollen die een kerk moet vervullen zijn volgens de respondenten:

1. pastorale hulp bieden;
2. problematiek bespreekbaar maken;
3. signaleren;
4. aanstellen van een aanspreekpunt/trouwenspersoon;
5. begeleiden naar professionele hulp.

Verder vragen veel respondenten aandacht voor het volgende:

- Als kerk mag je **geweld niet ontkennen**, ervan weggijken of bedekken met de mantel der liefde. Neem het slachtoffer in bescherming en durf de **dader aan te spreken op zijn/haar gedrag**. Zoek als kerk naar een goede oplossing als zowel dader als slachtoffer in dezelfde gemeente zitten. Het komt te vaak voor dat het slachtoffer niet meer naar de kerk kan komen en daardoor een heel belangrijk netwerk kwijtraakt.
- Er is vaak professionele hulp nodig. Ga als kerk het niet zelf proberen op te lossen, daar is de problematiek te ernstig voor. **De kerk is geen hulpverleningsinstantie, verwijs tijdig door.**
- **Werk aan een gezond man/vrouw-beeld in de kerk.** Wees als kerk een voorbeeld hierin.

Veel van de respondenten hebben hun mening laten horen over wat volgens hen nodig is om de kerken een relevante rol te laten spelen in geweldsituaties, dat is volgens hen:

- **Bespreekbaar maken / openheid creëren**

Er ligt nog te vaak een taboe op dit onderwerp en het wordt nog te veel in de privésfeer gehouden. Samen leren om deze onderwerpen bespreekbaar te maken kan het taboe en de stilte helpen doorbreken.

- **Bewustwording en erkenning**

Kerken mogen meer erkenning geven aan de problematiek waar veel van hun gemeenteleden ofwel zelf of in hun omgeving mee te maken hebben/krijgen.

- **Duidelijk aanspreekpunt creëren (in de vorm van een vertrouwenspersoon)**

Vaak is niet duidelijk bij wie je terecht kan met je 'problemen'. Creëer hier duidelijkheid over. Zorg er ook voor dat er niet alleen mannelijke, maar ook vrouwelijke aanspreekpunten zijn. Zorg voor veiligheid/anonimiteit en zorg voor capabele mensen die weten wanneer ze door moeten verwijzen.

- **Voorlichting / kennis / training door professionele hulpverleners**

Voorlichting door professionals ten behoeve van preventie, vroegtijdige signalering en tijdige doorverwijzing. Training en voorlichting zouden kunnen inzoomen op diverse deelthema's, zoals bijvoorbeeld misbruik, huiselijk geweld, etc..

- **Onderwijs in de kerk**

In de kerk zou het goed zijn om onderwijs te krijgen over hoe gezonde en gelijkwaardige relaties eruitzien. Bijbels onderwijs over de verhouding man/vrouw, waarin geweld en onderdrukking niet getolereerd wordt, maar waarin wordt ingezet op wederkerigheid en het beste voor elkaar willen. Onderwijs kan ook inspelen op onderwerpen als een positieve visie op seksualiteit, weerbaarheid, grensoverschrijdend gedrag, etc. Onder onderwijs valt ten slotte ook het faciliteren van bijv. een marriagecourse in de gemeente waarin heel praktisch gewerkt wordt aan het versterken van huwelijksrelaties.

1 INLEIDING

Het is nog niet zo heel lang geleden dat er weinig cijfers bekend waren over de omvang en ernst van geweld tegen vrouwen in Europa. De afgelopen jaren is daar verandering in gekomen en is aantoonbaar geworden dat geweld tegen vrouwen en meisjes een ernstig probleem van significante omvang is in Europa, dit geldt ook voor Nederland. Diverse onderzoeken¹ van onder meer Atria, Movisie en Rutgers bevestigen dit.

Geweld tegen vrouwen en meisjes is één van de meest urgente schendingen van de mensenrechten. In Nederland krijgt bijna 1 op de 2 vrouwen tijdens haar leven te maken met een of andere vorm van fysiek of seksueel geweld.

Bron: www.atria.nl

Wat bedoelen we als we spreken over geweld tegen vrouwen?

De VN-verklaring² over geweld tegen vrouwen uit 1993 definieert de term als volgt: “geweld tegen vrouwen is elke daad van geweld op basis van gender die resulteert of kan resulteren in lichamelijke, seksuele of psychologische schade aan of lijden van vrouwen, met inbegrip van de dreiging van dergelijke gewelddaden, dwang of willekeurige vrijheidsberoving, ongeacht of dit plaatsvindt in het openbaar of de privésfeer.”

Tevens onderstreept de VN-verklaring dat gendergerelateerd geweld vaak plaatsvindt in een context van ongelijke machtsverhoudingen tussen dader en slachtoffer. Zowel mannen en vrouwen kunnen slachtoffer zijn van gendergerelateerd geweld. Omdat vrouwen en meisjes disproportioneel geraakt worden, wordt vaak gekozen voor de term ‘geweld tegen vrouwen’.

Tear werkt internationaal al vele jaren met partners en lokale kerken in zuidelijke landen om de stilte rondom geweld tegen vrouwen te doorbreken, ondersteuning te bieden aan slachtoffers en te werken aan preventie van geweld. Maar Tear wil niet voorbij gaan aan de realiteit van geweld tegen vrouwen in Nederland. Onder de noemer Resister voert Tear campagne om geweld tegen vrouwen te stoppen. In het kader van deze campagne heeft Tear een peiling uitgezet onder haar achterban en breder onder christelijk Nederland, om inzichtelijk te krijgen met wat voor een geweldsituaties men in aanraking komt en wat mensen doen in dergelijke situaties. Tevens wil Tear weten of en welke rol men voor de kerk ziet weggelegd als het gaat om preventie van en reageren op geweldsituaties.

Deze peiling ambiert geen wetenschappelijk onderzoek te zijn naar de hoeveelheid en mate van geweld onder christelijke vrouwen in Nederland. Wel geeft de peiling een beeld van de verschillende vormen van gendergerelateerd geweld die vrouwen en mannen in christelijk Nederland ervaren – zowel

¹ Meest bekend is het FRA-onderzoek uit 2014, maar denk ook aan onderzoeken als de Veiligheidsmonitor en de Politiemonitor en onderzoeken van bureau's als Rutgers WPF, Movisie en ATRIA.

² Link naar het VN-verdrag: <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>.

persoonlijk als in hun omgeving. Reacties hierop zijn in kaart gebracht en zienswijzen over de rol van de kerk in preventie van geweld en ondersteuning in geweldsituaties zijn boven tafel gehaald.

De resultaten van deze peiling leest u in dit rapport.

2 OVER DE PEILING

2.1 LEIDENDE VRAGEN

Het doel van de peiling is om inzichtelijk te krijgen met wat voor vormen van geweld de achterban van Tear in aanraking komt en wat zij vervolgens doen in dergelijke situaties. Tevens wil Tear graag weten of en welke rol men voor de kerk ziet weggelegd als het gaat om preventie van geweld en het bieden van ondersteuning aan slachtoffers van geweldsituaties.

De volgende vragen waren leidend voor de peiling:

- Met welke geweldsituaties krijgen vrouwen en mannen in christelijk Nederland te maken?
- Hoe reageert men op dergelijke situaties, zowel op persoonlijke situaties als op geweldsituaties van mensen om hen heen?
- Welke rol ziet men weggelegd voor de kerk in preventie en respons op geweld?

Deze vragen worden door middel van de peiling beantwoord.

2.2 AANPAK VAN DE PEILING

De peiling bestaat uit een digitale vragenlijst die online is uitgezet. In de enquête zijn mensen gevraagd om te delen met welke geweldsituaties ze zelf direct en indirect in aanraking zijn gekomen en of ze naar aanleiding daarvan wel eens actie ondernomen hebben. Ook is naar hun mening gevraagd over de mogelijk rol die kerkelijke gemeenten kunnen spelen in het signaleren of voorkomen van geweld.

De enquête is tussen mei en december 2017 online geweest en deze was vindbaar via de website van www.resister.nl. Tear heeft de enquête in deze periode via diverse kanalen uitgezet: onder meer onder haar eigen achterban van supporters en kerken, maar ook onder een breder kerkelijk publiek. Zo is de enquête verspreid tijdens events en conferenties, waaronder New Wine en Opwekking. Ook is de enquête middels het netwerk van Missie Nederland uitgezet.

In totaal hebben ruim 1.000 respondenten de enquête ingevuld en hun ervaringen, ideeën en zienswijzen met Tear gedeeld.

2.3 REPRESENTATIVITEIT EN VALIDITEIT

Voorafgaand aan het rapport plaatsen we enkele kanttekeningen als het gaat om de betrouwbaarheid en representativiteit van het onderzoek.

- De rapporteerbereidheid speelt een grote rol als het gaat om het in kaart brengen van de omvang van geweldsproblematiek, er is vaak een bepaalde mate van schroom. Dit is in het algemeen al het geval, maar onder bepaalde christelijke stromingen speelt dit nog sterker. Zo bleek uit het rapport 'De mantel der liefde', opgesteld door Movisie, landelijk kennisinstituut

voor de aanpak van sociale vraagstukken, dat slachtoffers van huiselijk geweld in orthodox-protestantse kring nauwelijks over hun problemen zouden durven praten.

- Door de selectieve benadering van de onderzoekspopulatie is het niet mogelijk om representatieve uitspraken te doen over christelijk Nederland. Tevens kan er sprake zijn van een zekere bias, doordat mensen er zelf voor hebben gekozen om de enquête in te vullen. Het is aannemelijk dat zij dan 'iets' met de thematiek hebben.
- Het vergelijken van cijfers uit andere onderzoeken is lastig, niet alleen vanwege de onderzoekspopulatie en methode, maar ook door variatie in de vraagstelling en definitie van geweld.

Desalniettemin geeft de peiling een duidelijk beeld over het onderwerp 'geweld tegen vrouwen in christelijk Nederland'.

3 ACHTERGRONDINFORMATIE

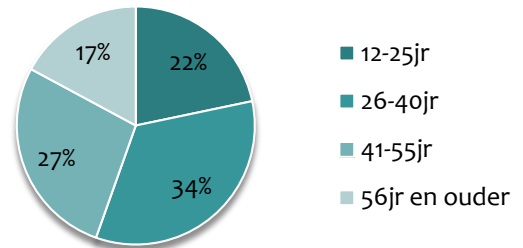
3.1 ACHTERGRONDKENMERKEN RESPONDENTEN

In totaal hebben 1.057 personen de vragenlijst ingevuld.

80% van de respondenten is vrouw, 20% is man.

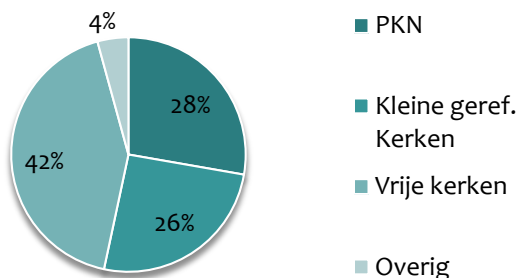
In grafiek 1 is te zien dat er een mooie verdeling is over de verschillende leeftijdscategorieën.

1. Respondenten naar leeftijd

Buro Belief, mrt18

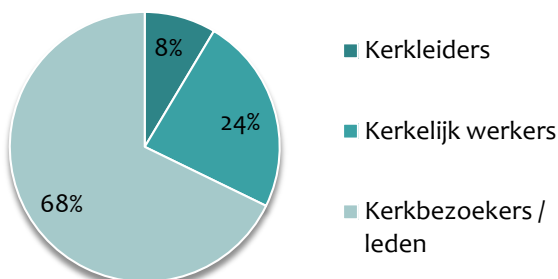
2. Kerkelijke achtergrond respondenten

Buro Belief, mrt18

In grafiek 2 is te zien wat de kerkelijke achtergrond van de respondenten is. Hier zie je dat ruim 40% van de respondenten lid is van een vrije kerk, dat wil zeggen evangelisch, baptist, pinkster, etc.. Onder kleine gereformeerde kerken vallen de gereformeerde kerk vrijgemaakt, de christelijk gereformeerde kerk en de Nederlands gereformeerde kerk. De categorie 'overig' bestaat uit Rooms-katholieken en thuisgemeentes.

3. Respondenten naar kerkelijke rollen

Buro Belief, mrt18

Grafiek 3 geeft inzicht in de kerkelijke rollen die de respondenten hebben. Kerkleiders zijn predikanten, ouderlingen, diakenen, oudsten, sprekers. Bij kerkelijk werkers kun je denken aan pastorale werkers, kinderwerkers, tienerwerkers, kringleiders.

3.2 DEFINITIE VAN GEWELD

In de vragenlijst is gevraagd naar welke geweldsituaties respondenten zelf of als bijstander hebben meegemaakt. Voor de analyse zijn de diverse vormen van geweld geclusterd in de onderstaande categorieën. Om een idee te geven over welk soort geweld het gaat, staan achter elke categorie een aantal geweldsituaties die hier onder meer onder vallen.

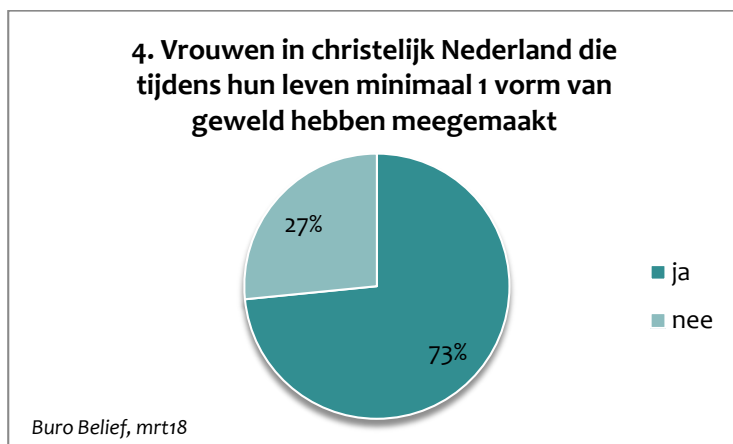
- Seksueel geweld, zoals: aanranding, verkrachting, iemand dwingen tot seksuele handelingen, je partner dwingen tot seksuele handelingen, gedwongen prostitutie.
- Lichamelijk geweld, zoals: iemand duwen / knijpen / haren trekken, iemand slaan / verwonden.
- Psychisch geweld, zoals: met grote regelmaat kleineren / bespotten, schreeuwen / uitschelden, manipuleren / onder druk zetten, laster over iemand verspreiden, iemand in de gaten houden / volgen (stalking), dreigen iemand pijn te doen.
- Cultureel bepaalde vormen van geweld, zoals: eerwraak, huwelijksdwang, vrouwenbesnijdenis.
- Seksuele intimidatie, zoals: seksuele toespelingen doen, seksueel getinte foto's en / of berichten doorsturen.

4 ERVARINGEN MET GEWELD

4.1 ZELF MEEGEMAAKTE GEWELDSITUATIES

Met het verschijnen van het onderzoeksrapport *'Violence against women'* van de European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) in 2014 kwamen voor het eerst representatieve cijfers beschikbaar over de aard en omvang van geweld tegen vrouwen voor de hele Europese Unie³. In de publicatie *'Geweld tegen vrouwen. Europese onderzoeksgegevens in Nederlandse context'* zette Atria de belangrijkste cijfers uit dit Europese onderzoek op een rij en vergeleek deze met onder andere Nederlandse onderzoeksgegevens. Uit het FRA-onderzoek kwam naar voren dat geweld tegen vrouwen veel voor komt in Nederland. Bijna de helft (45%) van de Nederlandse vrouwen die voor het FRA-onderzoek zijn geïnterviewd heeft (sinds hun 15de jaar) ooit een vorm van fysiek of seksueel geweld ervaren.

In de peiling van de Resister-campagne van Tear is niet alleen naar fysiek of seksueel geweld gevraagd, maar ook naar psychisch geweld, seksuele intimidatie en cultureel bepaalde vormen van geweld.

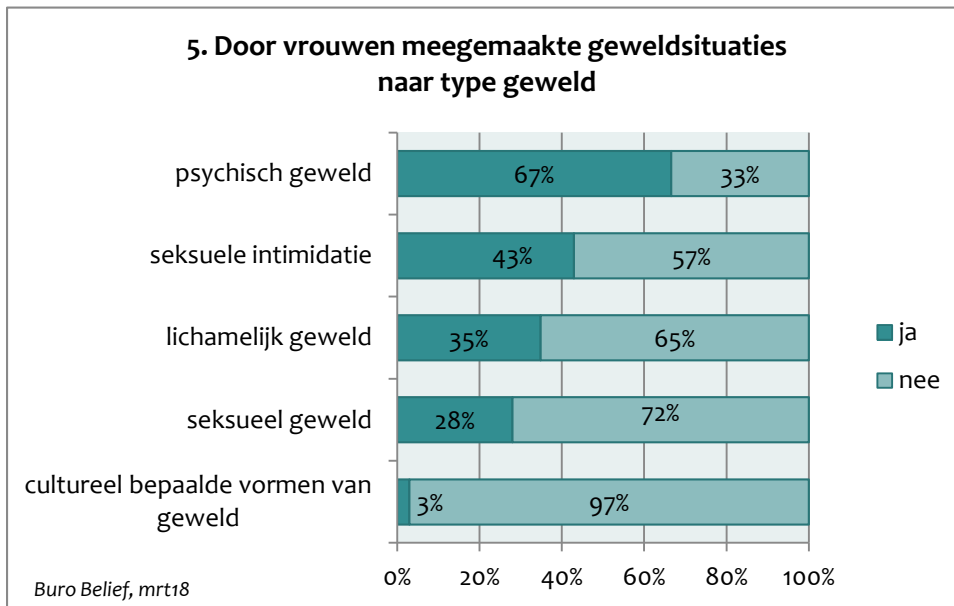
Uit deze peiling geeft bijna driekwart (73%) van de vrouwelijke respondenten aan ooit¹ slachtoffer te zijn geweest van minimaal 1 vorm van geweld.

Bij de mannelijke respondenten ligt dit percentage beduidend lager (57%).

Als we alleen seksueel en fysiek / lichamelijk geweld mee tellen (zoals het FRA-onderzoek doet), dan laat de peiling zien dat 46% van de vrouwelijke respondenten aangeeft hiermee ooit te maken hebben gehad, dit komt dus overeen met het percentage van 45% dat uit het FRA-onderzoek naar voren kwam. Hiermee wordt het vermoeden bevestigd dat geweld onder christelijke vrouwen net zoveel voorkomt als de algemene onderzoekscijfers Nederland breed stellen.

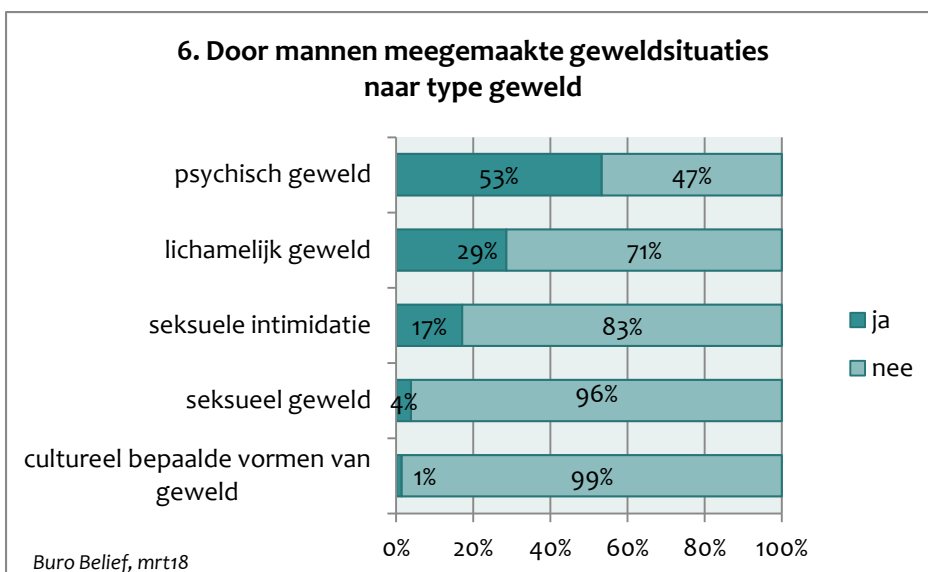
³ In het onderzoek door FRA zijn 42.000 vrouwen in alle lidstaten van de EU geïnterviewd. Hieronder waren 1.500 Nederlandse vrouwen. Dit geeft een representatief beeld voor de ervaringen van de bevolking van 18 tot 74 jaar.

In grafiek 5 zijn de meegemaakte geweldsituaties ingedeeld naar type geweld. Zo is te zien dat psychisch geweld het meest voorkomt qua type geweld onder christelijke vrouwen in Nederland: twee op de drie vrouwen heeft hiermee ooit te maken te hebben gehad.

Als we naar andere achtergrondkenmerken kijken van respondenten dan valt op dat met name de oudste generatie, dus de 56-plussers relatief gezien minder vaak aangeven geweld te hebben meegemaakt. Tevens valt op dat er onder de respondenten met een traditionele kerkelijke achtergrond (PKN / hervormd / gereformeerd) minder vaak aangeven wordt geweld te hebben meegemaakt ten opzichte van respondenten uit vrije kerken. Een ander opvallend aspect is dat onder de mannelijke respondenten die een kerkleidersrol hebben veel minder vaak wordt aangegeven geweld te hebben meegemaakt dan andere respondenten.

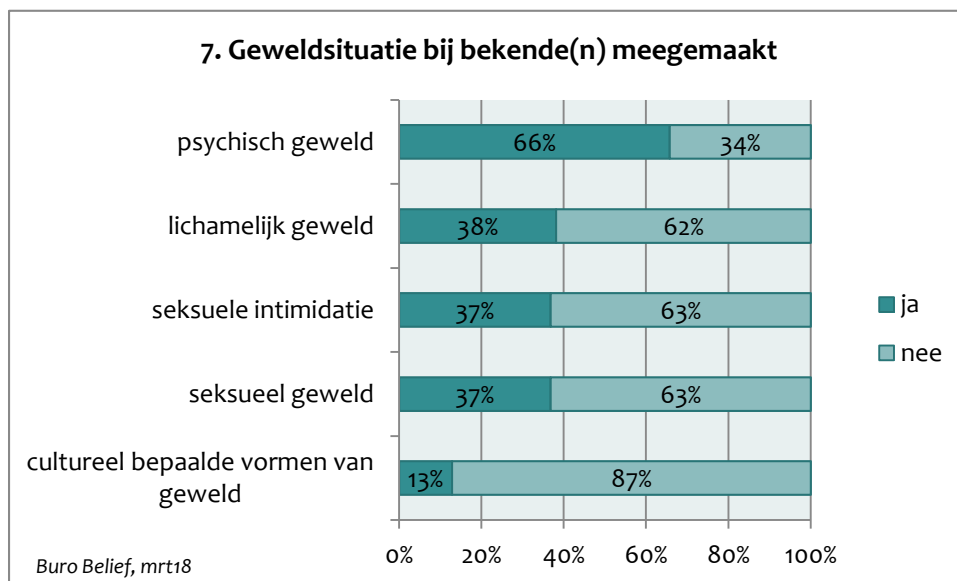
Als we kijken naar welk type geweldsituaties mannen hebben meegemaakt (grafiek 6), dan is dat net als bij de vrouwen ook vooral psychisch geweld. Maar seksuele intimidatie en seksueel geweld zien we aanmerkelijk minder voorkomen onder mannen dan onder vrouwen.

4.2 GEWELDSITUATIES BIJ BEKENDE(N) MEEGEMAAKT

In de peiling is ook gevraagd of bekenden van hen wel eens geweldsituaties hebben meegemaakt om te begrijpen hoe men hier vervolgens op heeft gereageerd en gehandeld.

In dit onderzoek wordt door 73% van de respondenten aangegeven dat iemand die zij kennen ooit¹ slachtoffer is geweest van minimaal 1 vorm van geweld. In grafiek 7 zijn de meegemaakte geweldsituaties ingedeeld naar type geweld.

Er is bij deze vraagstelling geen verschil in beantwoording tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten. Wel zien we dat met name jongere mensen relatief vaker aangeven dat zij geweldsituaties bij bekende(n) hebben meegemaakt dan oudere mensen. Dit gegeven komt naar alle waarschijnlijkheid doordat de jongere generaties meer onderlinge openheid hebben, waardoor er meer bekendheid is. Een ander opvallend verschil is dat de kerkleiders relatief minder bekend zijn met geweldsituaties dan andere kerkleden.

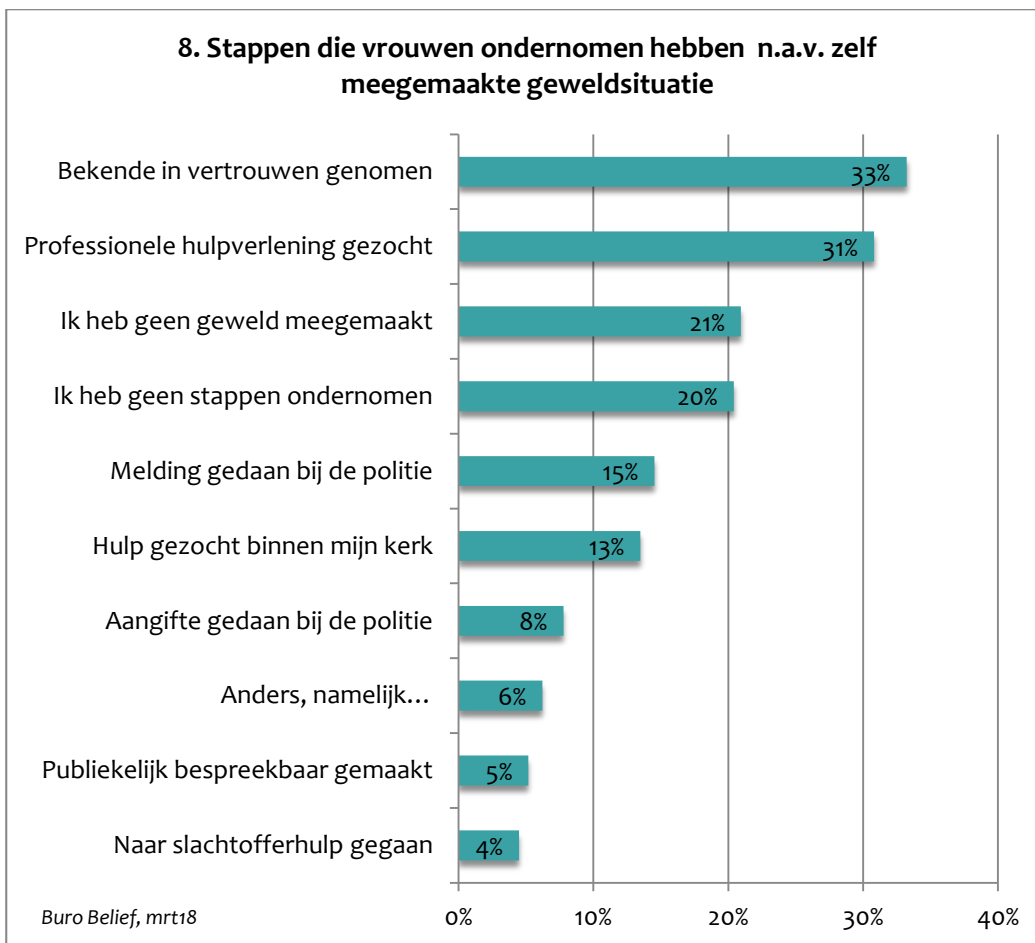

5 REACTIES OP GEWELDSITUATIES

5.1 STAPPEN ONDERNEMEN N.A.V. ZELFMEEGEMAAKTE GEWELDSITUATIE

Uit grafiek 8 valt op te maken dat de meeste vrouwen na het meemaken van een geweldsituatie ervoor kiezen om een bekende in vertrouwen te nemen en professionele hulpverlening te zoeken.

Opvallend is dat één op de vijf vrouwen aangeeft geen geweld te hebben meegemaakt, terwijl ze bij de voorgaande vragen hebben aangegeven wel degelijk minimaal 1 vorm van geweld te hebben meegemaakt. Het gaat hier voornamelijk om vormen van psychisch geweld of seksuele intimidatie. Dit zou kunnen liggen aan de vrij brede definiëring van psychisch geweld: deze omvat ook vormen van geweld die men wellicht niet snel zou zien als geweld of waar men bijvoorbeeld in incidentele gevallen relatief weinig last van ondervindt.

Eveneens opvallend is dat één op de vijf vrouwen aangeeft geén stappen te hebben ondernomen nadat ze een geweldsituatie hadden meegemaakt. In de peiling is ook gevraagd naar de reden hiervan. Deze redenen klinken in de trant van angst, schaamte en / of de incidenten niet erg genoeg vinden. Quotes van respondenten die deze redenen illustreren, luiden als volgt:

“Ik heb lang geen stappen ondernomen omdat ik bang was niet geloofd te worden, want het is toch zo'n aardige man en uit schaamte dat dit mij, een hoogopgeleide, zelfstandige vrouw overkwam. ”

“Schaamte, gevoel het zelf mede veroorzaakt te hebben en ik wilde niet meer bezig zijn met de verkrachting. Men zei tegen mij: ‘als je aangifte doet moet je in detail vertellen hoe hij je broekje uitdeed enz.’. Daar voelde ik niet voor op dat moment, ik wou dat het weg was. ”

“Wat ik heb meegemaakt lijken kleine dingen, die zo veel voorkomend zijn, hoe denigrerend ik ze ook vind, dat het niet de moeite waard lijkt er melding van te maken. Of ik was op het moment zelf te verbouwereerd om actie te ondernemen en later leek het niet meer zo belangrijk alsnog melding te maken. ”

“Ik vond het niet ernstig genoeg om stappen te ondernemen.”

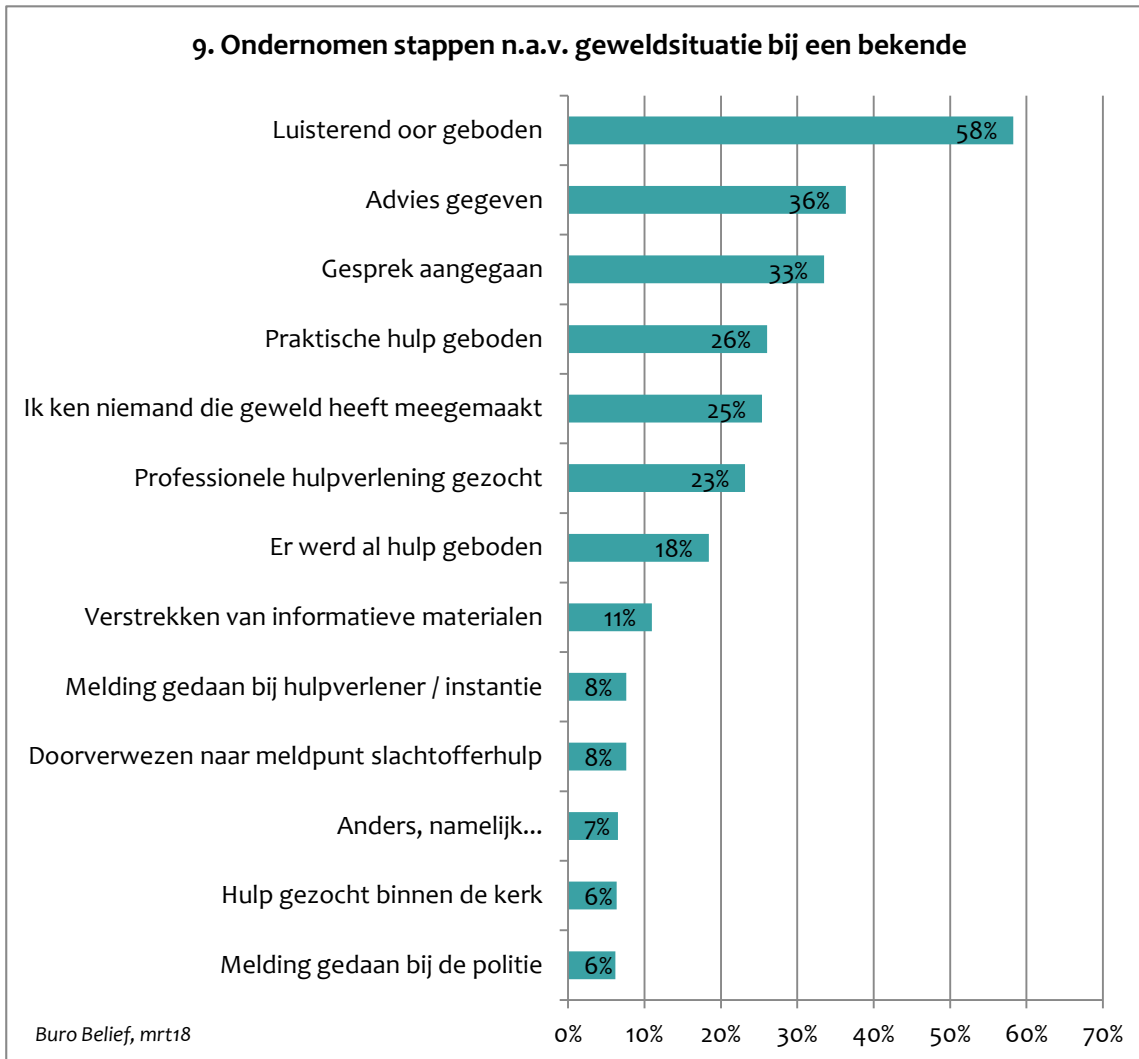
Als we kijken voor welk type geweldsituaties het vaakst stappen worden ondernomen, dan ziet dat er als volgt uit:

1. Seksueel geweld: 43%
2. Lichamelijk geweld: 30%
3. Psychisch geweld: 19%

Leesvoorbeeld: 43% van de vrouwen die een vorm van seksueel geweld hebben meegemaakt, heeft naar aanleiding hiervan stappen ondernomen.

5.2 STAPPEN ONDERNEMEN N.A.V. GEWELDSITUATIE BIJ BEKENDE(N)

De meest voorkomende stappen die gezet worden na het meemaken van een geweldsituatie bij een bekende zijn het bieden van een luisterend oor, het geven van advies en het gesprek aangaan. Zie grafiek 9.

Opvallend is dat een kwart van de respondenten aangeeft niemand te kennen die een geweldsituatie heeft meegemaakt, terwijl dat uit de voorgaande vragen wel het geval bleek te zijn. Ook hier zal het perspectief op 'wat als geweld telt' meespelen.

Als we kijken voor welk type geweldsituaties het vaakst stappen worden ondernomen, dan ziet dat er als volgt uit:

1. Lichamelijk geweld: 28%
2. Seksueel geweld: 27%
3. Psychisch geweld: 12%

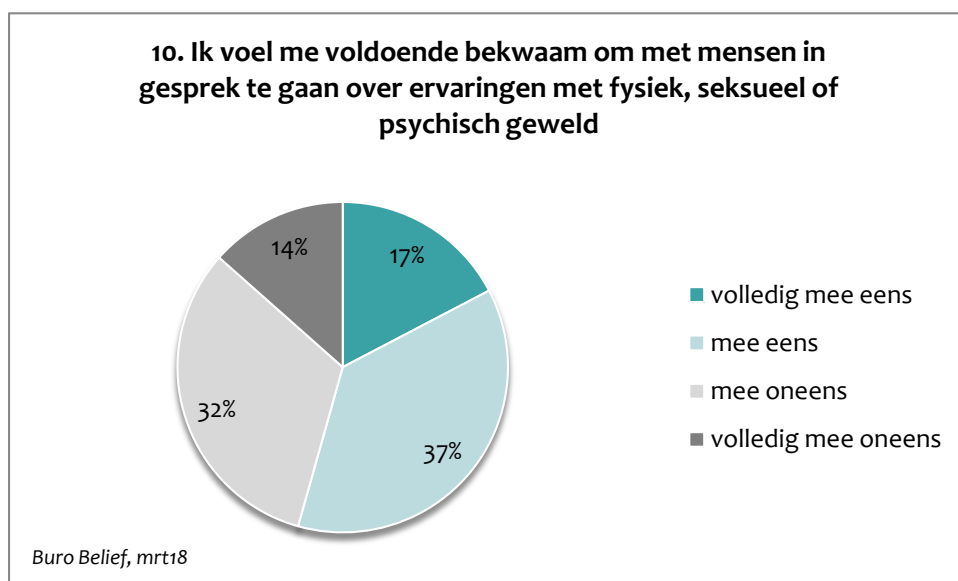
Leesvoorbeeld: 28% van de respondenten die iemand kent die lichamelijk geweld heeft meegemaakt, heeft naar aanleiding hiervan stappen ondernomen.

In de peiling is ook gevraagd naar het 'waarom' gevraagd als men géén stappen had ondernomen naar aanleiding van een geweldsituatie bij een bekende. De redenen die hiervoor worden opgevoerd, klinken in de trant van er was al hulp of ik was nog kind.

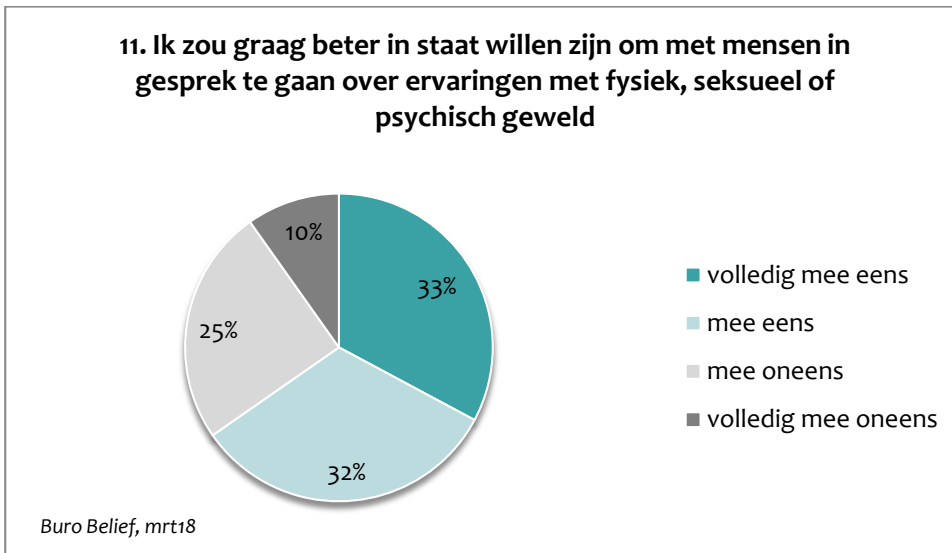
5.3 GESPREKSBEKWAAMHEID N.A.V. GEWELDSITUATIES

Om als Tear goed in te kunnen spelen op waar behoefte aan is, is er in de peiling ook gevraagd naar hoe bekwaam mensen zichzelf voelen om met een ander in gesprek te gaan over geweldsituaties.

In grafiek 10 is te zien dat meer dan de helft van de respondenten zich voldoende bekwaam voelt om met mensen in gesprek te gaan over ervaringen met fysiek, seksueel of psychisch geweld. Overigens blijkt dat respondenten met een leidinggevende rol in de kerk (zowel kerkleiding, als kerkelijke werkers) zich relatief meer bekwaam voelen dan respondenten zonder leidinggevende rol in de kerk. Het zou kunnen zijn dat in ieder geval een deel van hen hier ook in scholing in heeft ontvangen, denk bijvoorbeeld aan pastorale cursussen.

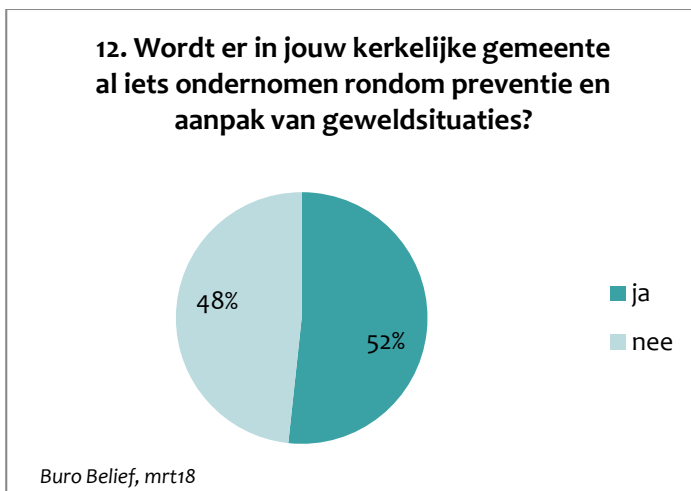
Hoewel meer dan de helft van de respondenten zich al voldoende bekwaam voelt, geeft tweederde van de respondenten aan dat ze nog wel beter in staat zouden willen zijn om met mensen in gesprek te gaan als er sprake is van een geweldsituatie. Deze wens leeft iets sterker onder vrouwen, dan onder mannen. Verder zien we dat de respondenten die kerkelijk werker zijn deze wens ook heel sterk hebben (waarschijnlijk omdat ze dit als hun taak / verantwoordelijkheid zien), maar opvallend is dat de respondenten die tot de kerkleiding behoren hier juist relatief minder in geïnteresseerd zijn.

6 DE ROL VAN KERKEN IN GEWELDSITUATIES

6.1 WELKE ROL HEEFT DE KERK IN GEWELDSITUATIES?

Iets meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat er in zijn / haar kerkelijke gemeente al iets wordt ondernomen rondom de preventie en de aanpak van geweldsituaties. Zie grafiek 12.

Kerken die al iets ondernemen rondom preventieve en aanpak van geweldsituaties, doen dat volgens de respondenten vooral in de vorm van:

- Pastorale zorg (gesprekken / bidden)
- Vertrouwenspersoon

In de wat grotere kerken werken ze ook wel met protocollen en moeten kinderwerkers bijvoorbeeld een Verklaring Omtrent gedrag inleveren.

78% van de respondenten vindt dat de kerk een rol heeft in (het voorkomen van) geweldsituaties. In grafiek 13 is te zien aan welke rollen dan gedacht wordt.

De respondenten die in hun kerk tot de kerkleiding behoren zien minder een rol weggelegd voor de kerk in het bespreekbaar maken van de problematiek, in voorlichting geven, in preventief werk en in het aanstellen van een vertrouwenspersoon, vergeleken met respondenten die daar niet toe behoren. De kerkleiding ziet de rol van de kerk vooral in een signalerende functie binnen de geloofsgemeenschap en het bieden van pastorale hulp aan slachtoffer en dader.

Bij 'andere rol, namelijk' worden de volgende zaken genoemd:

- Als kerk mag je **geweld niet ontkennen**, ervan weggijken of bedekken met de mantel der liefde. Neem het slachtoffer in bescherming en durf de **dader aan te spreken op zijn / haar gedrag**. Zoek als kerk naar een goede oplossing als zowel dader als slachtoffer in dezelfde gemeente zitten. Het komt te vaak voor dat het slachtoffer dan niet meer naar de kerk kan komen en daardoor een heel belangrijk netwerk kwijtraakt.
- Er is vaak professionele hulp nodig, ga als kerk het niet zelf proberen op te lossen, daar is de problematiek te ernstig voor. **De kerk is geen hulpverleningsinstantie, verwijs tijdig door.**
- **Werk aan een gezond man / vrouw beeld in de kerk.** Wees als kerk een voorbeeld hierin.

2% van de respondenten geeft aan dat hij / zij vindt dat de kerk geén rol heeft in (het voorkomen van) geweldsituaties. Ze vinden dit een taak van de overheid of van de samenleving, maar niet van de kerk. Met name ook omdat de kerk deze rol niet waar kan maken volgens hen omdat de thematiek te complex is.

6.2 WAT IS ER NODIG OM KERKEN EEN RELEVANTE ROL TE LATEN SPELEN IN GEWELDSITUATIES?

59% van de respondenten heeft een antwoord gegeven op de vraag wat er volgens hen nodig zou zijn om een relevante rol te kunnen spelen in geweldsituaties. De antwoorden kunnen verdeeld worden in de volgende categorieën:

- **Bespreekbaar maken / openheid creëren**
Er ligt nog te vaak een taboe op dit onderwerp en het wordt nog teveel in de privésfeer gehouden. Samen leren om deze onderwerpen bespreekbaar te maken kan de taboe en stilte helpen doorbreken.
- **Bewustwording en erkenning**
Kerken mogen meer erkenning geven aan de problematiek waar veel van hun gemeenteleden ofwel zelf of in hun omgeving mee te maken hebben / krijgen.
- **Duidelijk aanspreekpunt creëren (in de vorm van een vertrouwenspersoon)**
Vaak is niet duidelijk bij wie je terecht kan met je 'problemen'. Creëer hier duidelijkheid over. Zorg er ook voor dat er niet alleen mannelijke, maar ook vrouwelijke aanspreekpunten zijn. Zorg voor veiligheid / anonimiteit en zorg voor capabele mensen die weten wanneer ze door moeten verwijzen.

- **Voorlichting / kennis / training door professionele hulpverleners**

Voorlichting door professionals ten behoeve van preventie, vroegtijdige signalering en te weten wanneer je moet doorverwijzen. Training en voorlichting zouden kunnen inzoomen op diverse deelthema's, zoals bijvoorbeeld misbruik, huiselijk geweld, etc..

- **Onderwijs in de kerk**

In de kerk zou het goed zijn om onderwijs te krijgen over hoe gezonde en gelijkwaardige relaties eruit zien. Bijbels onderwijs over de verhouding man / vrouw, waarin geweld en onderdrukking niet getolereerd wordt, maar waarin wordt ingezet op wederkerigheid en het beste voor elkaar willen. Onderwijs kan ook inspelen op onderwerpen als een positieve visie op seksualiteit, weerbaarheid, grensoverschrijdend gedrag, etc.. Onder onderwijs valt tenslotte ook het faciliteren van bijv. een marriagecourse in de gemeente waarin heel praktisch gewerkt wordt aan het versterken van huwelijksrelaties.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: VRAGENLIJST

Vraag 1 - Personalia

- Leeftijd
- Geslacht man/vrouw
- Woonplaats
- Geloof/religie

Vraag 2 - Ben je deel van een kerk/ geloofsgemeenschap?

Zo ja, van welke?

1. Baptisten gemeente
2. Evangelisch gemeente
3. Christengemeente
4. Pinkstergemeente
5. CGK
6. GKV
7. NGK
8. Samenwerkingsverband
9. PKN Hervormd
10. PKN Gereformeerd
11. Rafael
12. CAMA gemeente
13. Overig, namelijk...

Vraag 3 - Wat is jouw rol binnen je kerkelijke gemeenschap?

1. Bezoeker
2. Pastoraal werker
3. Jongerenwerker
4. Kinderwerker
5. Ouderling
6. Diaken/ Oudste
7. Voorganger/ Dominee
8. Spreker
9. Anders, namelijk

Vraag 4 - Wil je aangeven welke van de onderstaande geweldsituaties jij zelf hebt meegemaakt, die iemand die je kent heeft meegemaakt, en/of waarvan je zelf dader bent geweest?

1. Met grote regelmaat kleineren/ bespotten
2. Schreeuwen/ uitschelden
3. Manipuleren/ onder druk zetten
4. Laster over iemand verspreiden
5. Iemand in de gaten houden/ volgen (stalking)
6. Seksuele toespelingen doen
7. Iemand duwen/ knijpen/ haren trekken
8. Iemand slaan/ verwonden
9. Dreigen iemand pijn te doen
10. Je partner dwingen tot seksuele handelingen
11. Iemand dwingen tot seksuele handelingen
12. Seksueel getinte foto's en/of berichten versturen
13. Verkrachting
14. Eerwraak
15. Huwelijksvorming onder dwang
16. Vrouwenbesnijdenis
17. Onder dwang prostitueren

Antwoordopties per item:

- dit heb ik zelf meegemaakt
- dit heeft iemand die ik ken meegemaakt
- dit heb ik zelf wel eens gedaan
- niet van toepassing

Vraag 5 - Zou je kunnen aangeven of je wel eens stappen hebt ondernomen naar aanleiding van een geweldsituatie die je zelf persoonlijk hebt meegemaakt?

1. Nee
2. Ik heb zelf nooit enige vorm van geweld meegemaakt
3. Ik heb iemand die ik ken in vertrouwen genomen
4. Ik heb hulp gezocht binnen mijn kerkelijke gemeente
5. Ik heb gebruik gemaakt van een meldpunt voor slachtofferhulp
6. Ik heb professionele hulpverlening gezocht
7. Ik heb melding gedaan van geweld bij de politie
8. Ik heb aangifte gedaan van geweld bij de politie
9. Ik heb het geweld publiekelijk bespreekbaar gemaakt, namelijk ...
10. Anders, namelijk...

Vraag 6 Nee, ik heb geen stappen ondernomen, omdat...

Geef nadere toelichting

Vraag 7 - Indien ja, kun je aangeven voor wat voor type geweldsincident je de aangevinkte stappen hebt ondernomen? *Open antwoord*

Vraag 8 - Heb je weleens stappen ondernomen om iemand die je kent te helpen na een geweldsituatie?

1. Ik ken niemand die geweld heeft meegemaakt
2. Er werd al hulp geboden, daarom heb ik geen stappen meer ondernomen
3. Ik heb naar het verhaal van deze persoon geluisterd
4. Ik heb deze persoon praktische hulp geboden
5. Ik ben het gesprek met deze persoon aangegaan
6. Ik heb deze persoon geadviseerd
7. Ik heb deze persoon voorzien van informatieve materialen
8. Ik heb deze persoon ondersteund bij het zoeken van hulp binnen de kerkelijke gemeente
9. Ik heb deze persoon ondersteund bij het zoeken naar professionele hulpverlening
10. Ik heb deze persoon doorverwezen naar een meldpunt voor slachtofferhulp
11. Ik heb zelf melding gedaan van de geweldsituatie bij de politie
12. Ik heb zelf melding gedaan bij een hulpverlener of instantie
13. Anders, namelijk...

Vraag 9 - Kun je aangeven voor welk(e) type geweldsincident(en) je de hierboven genoemde stappen hebt ondernomen?

Vraag 10 - Ik heb geen stappen ondernomen, omdat...

Open antwoord

Vraag 11 – Stelling: Ik voel me voldoende bekwaam om met mensen in gesprek te gaan over ervaringen met fysiek, seksueel of psychisch geweld.

Volledige mee oneens * * * * Volledig mee eens

Vraag 12 - Stelling: Ik zou graag beter in staat willen zijn om met mensen in gesprek te gaan over ervaringen met fysiek, seksueel of psychisch geweld.

Volledige mee oneens * * * * Volledig mee eens

Vraag 13 – Vind jij dat kerkelijke gemeenten een rol hebben in (het voorkomen van) geweldsituaties?

- Ja, namelijk...

1. Situaties van geweld signaleren binnen de geloofsgemeenschap
2. Situaties van geweld signaleren buiten de geloofsgemeenschap, in bijvoorbeeld de wijk
3. De problematiek rondom geweld en misbruik bespreekbaar maken in de gemeente
4. Voorlichting geven over geweld en misbruik en wat te doen wanneer je hiermee in aanraking komt
5. Preventief werk zoals cursussen over weerbaarheid, seksualiteit, gezonde man/vrouw relaties, conflicthantering etc.
6. Pastorale hulp bieden aan slachtoffers en daders
7. Slachtoffers en daders begeleiden naar professionele hulp
8. Een aanspreekpunt / vertrouwenspersoon aanstellen
9. Praktische hulp bieden aan slachtoffers van geweld
10. Anders, namelijk...

- Nee, omdat..

Open antwoord

Vraag 14 - Indien je onderdeel bent van een kerkelijke gemeente, kun je omschrijven of en wat er al wordt gedaan rondom de preventie en de aanpak van geweldsituaties

- Er wordt bij ons in de kerk naar ik weet niets ondernomen om geweldsituaties te voorkomen of slachtoffers/daders te helpen.
- Bij ons in de kerk wordt er het volgende ondernomen:
Open antwoord

Vraag 15 - Wat zou er naar jouw mening nog nodig zijn binnen kerkelijke gemeenten om een relevante rol te kunnen spelen voor mensen die met geweldsituaties te maken krijgen?

Open antwoord